

GAZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

GAZİ

JOURNAL OF EDUCATION SCIENCES

Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Öğretim Programı Farkındalıklarının İncelenmesi

Ferhat Karakaya^a, Zeynep Çakmak^bŞeyma Nur Caner^c, Mehmet Yılmaz^d

Yükleme : 31.01.2024

Kabul : 27.03.2024

Yayınlanma : 31.03.2024

DOI: 10.30855/gjes.2024.10.01.004

Anahtar Kelimeler:

Farkındalık,
Fen bilimleri öğretmenleri,
Öğretim programı farkındalığı

Keywords:

Awareness,
Science teachers,
Curriculum awareness

Yazar Bilgileri:

a. Yozgat Bozok Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Yozgat, Türkiye
Orcid:
[0000-0001-5448-2226](https://orcid.org/0000-0001-5448-2226)
ferhatk26@gmail.com
Sorumlu Yazar

b. Yozgat Bozok Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Yozgat, Türkiye
Orcid:
[0009-0009-8093-1975](https://orcid.org/0009-0009-8093-1975)
cakmakzeynep726@gmail.com

c. Yozgat Bozok Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Yozgat, Türkiye
Orcid:
[0009-0007-7972-2717](https://orcid.org/0009-0007-7972-2717)
canerseymanur@gmail.com

d. Gazi Üniversitesi
Gazi Eğitim Fakültesi
Ankara, Türkiye
Orcid:
[0000-0001-6700-6579](https://orcid.org/0000-0001-6700-6579)
myilmaz@gazi.edu.tr

ÖZET

Gelişen teknoloji ve bilimsel çalışmalar ülkelerin fen okuryazarı bireylere olan ihtiyacını artırmıştır. Nitelikli bireyler, ülkelerin uluslararası boyutta söz sahibi olmasını sağlamaktadır. Ayrıca, teknolojik ve bilimsel gelişmelerin ülke sistemlerine entegrasyonunda çağın gereksinimleri ve becerilerine sahip bireyler önemli rol üstlenmektedir. Bu kapsamda 21. yüzyıl becerilerine sahip, karşılaştıkları problemlere hızlı çözüm üretebilen ve uluslararası rekabet gücünü oluşturacak bireylerin yetiştirilmesinde fen bilimleri öğretmenlerine büyük sorumluluk düşmektedir. Fen bilimleri öğretmenlerinin mesleki yaşamlarında başarılı olabilmeleri alan ve pedagojik bilgilerine bağlıdır. Öğretim programları öğretmenlere eğitim-öğretim süreçlerinin organizasyonu ve yönetimine yönelik yol gösterici kılavuzlardan biridir. Bu nedenle fen bilimleri öğretmenlerinin bir dersin öğretimi için gerekli olan amaç, içerik, kazanımlar ve haftalık ders saatleri gibi özellikleri yapısında bulunduran öğretim programlarına yönelik farkındalıklarının yüksek olması gerekmektedir. Araştırmada, fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarının demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modelinin kullanıldığı araştırmada, katılımcılar uygun örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Verilerin toplanmasında Öğretim Programı Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarında cinsiyet, çalışılan kurum, eğitim düzeyi ve mesleki deneyim süresi değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Ancak öğretim programı farkındalık ölçeğini oluşturan bilişsel farkındalık faktöründe mesleki deneyim süresinin etkili olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçları dikkate alındığında, öğretim programlarına yönelik farkındalığın artırılması için çalışmaların artırılması gerektiği söylenebilir.

Investigation of Science Teachers' Curriculum Awareness

ABSTRACT

Developing technology and scientific studies have increased countries' need for scientifically literate individuals. Qualified individuals enable countries to have a say at the international level. In addition, individuals with the needs and skills of the age play an important role in the integration of technological and scientific developments into country systems. In this context, science teachers have a great responsibility in raising individuals who have 21st century skills, can produce quick solutions to the problems they encounter, and will create international competitiveness. The success of science teachers in their professional lives depends on their field and pedagogical knowledge. Curriculum is one of the guiding guides for teachers regarding the organization and management of educational processes. For this reason, science teachers should have a high level of awareness of the curricula, which include features such as the purpose, content, outcomes and weekly course hours required for the teaching of a course. In this study, it was aimed to examine science teachers' awareness of the curriculum according to demographic variables. In the study in which survey model, which is one of the quantitative research methods, was used, the participants were determined by convenient sampling method. Curriculum Awareness Scale (TAS) was used to collect the data. As a result of the research, it was determined that the variables of gender, institution of employment, level of education and duration of professional experience did not create a statistically significant difference in the awareness of science teachers towards the curriculum. However, it was determined that the duration of professional experience was effective in the cognitive awareness factor of the curriculum awareness scale. Considering the results of the research, it can be said that studies should be increased to raise awareness about curriculum.

GİRİŞ

Eğitim; bireylerin zihinsel, duygusal, toplumsal yeteneklerinin ve davranışlarının istenilen doğrultuda düzenlenmesi ya da belirlenen amaçlar çerçevesinde davranış kazandırma süreci olarak tanımlanmaktadır (Akyüz, 2011). Alanyazındaki eğitim tanımları incelendiğinde ortak noktalar aşağıda özetlenmiştir:

- Eğitim, süreçtir.
- Zaman ve kapsam yönünden çok geniştir.
- Bireyin süreç sonunda mutlaka davranışlarında değişiklik meydana gelir.

Eğitimin içeriğinde yer alan ve davranışların bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak geliştirilmesi (Taşpınar, 2012) öğrenme süreçleriyle doğrudan bağlantılıdır (Yeşilyurt, 2021). Çünkü öğrenme; belirli bir durum karşısında bireyin davranışında meydana gelen kalıcı davranış değişikliği olarak tanımlanmaktadır (Gagne, 1965). Veli, yönetici, öğrenci, öğretim programları, ders kitapları gibi birçok unsuru yapısında barındıran öğrenme-öğretme süreci; ulusların toplumsal ihtiyaçlarını da düşünerek nitelikli bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu nedenle, öğrenme-öğretme sürecinin planlaması yapılırken öğrenmeyi etkileyen faktörlerin iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Öğrenmeyi etkileyen faktörler (Senemoğlu, 2020) Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1

Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler

Eğitim-öğretim süreçlerinde başarılı ürünlerin çıkması için öğretim programlarının niteliği ve içeriğine yönelik farkındalık çok önemlidir. Bu nedenle gerek öğretmenlerin gerekse geleceğin öğretmenleri olacak adayların bazı yeterliklere sahip olması beklenmektedir. Nitekim bu yeterlikler, 2017 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri olarak tanımlanmıştır. Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri incelendiğinde; “Mesleki Bilgi”, “Mesleki Beceri” ve “Tutum ve Değerler” olmak üzere birbiriyle ilişkili üç yeterlik alanının olduğu görülmektedir (MEB, 2017). Ayrıca, “Eğitim 2023 Vizyonu” raporunda eğitim sistemi içerisindeki öğretmenlerin yeri ve niteliği vurgulanmıştır (MEB, 2018).

Tablo 1

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

A Mesleki Bilgi	B Mesleki Beceri	C Tutum ve Değerler
A1. Alan Bilgisi	B1. Eğitim Öğretimi Planlama	C1. Milli, Manevi ve Evrensel Değerler
Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.	Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar	Milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir.
A2. Alan Eğitimi Bilgisi	B2. Öğrenme Ortamları Oluşturma	C2. Öğrenciye Yaklaşım
Alanının öğretim programına ve pedagojik alan bilgisine hâkimdir.	Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyali hazırlar.	Öğrencinin gelişimini destekleyici tutum sergiler.
A3. Mevzuat Bilgisi	B3. Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme	C3. İletişim ve İş birliği
Birey ve öğretmen olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin mevzuata uygun davranır.	Öğretme ve öğrenme sürecini etkin bir şekilde yürütür.	Öğrenci, meslektaş aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve işbirliği kurar.
	B4. Ölçme ve Değerlendirme	C4. Kişisel Gelişim
	Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.	Öz değerlendirme yaparak, kişisel ve mesleki gelişime yönelik çalışmalar yapar.

Gelişen teknoloji ve bilimsel çalışmalarla birlikte ülkelerin fen okuryazarı bireylere olan ihtiyacı artmaktadır. 21. yüzyıl becerilerine sahip ve nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde fen bilimleri öğretmenlerine büyük sorumluluk düşmektedir. Bu kapsamda, fen bilimleri öğretmenlerinin aldıkları eğitim ve edindikleri mesleki yeterlikler oldukça önemlidir. Çünkü öğretmenlerin mesleki yaşamlarında başarılı

olabilmeleri için hem bilgi aktarım süreçlerine hem de zaman yönetimine yönelik yeterliklere sahip olması gerekmektedir.

Öğretim programları öğretmenlere eğitim-ğretim sürecinin organizasyonu ve yönetimi kapsamında yol gösterici kılavuzlardan biridir (ağlar, 2006). Ayrıca ğretim programı ilgili disiplin kapsamında öğrencilere kazandırılması öngörülen hedeflerin, zaman akışının, değerlerin yer aldığı belgedir. Bu nedenle ğretim programlarında belirlenen kazanım ve hedeflere ulaşılabilmesi için ğretmen ve ğretmen adaylarının ğretim programlarını benimsemeleri gerekmektedir (Karaman ve Karaman, 2016).

Konu ile ilgili alanyazın incelendiğinde, gerek öğretmenlerin gerekse ğretmen adaylarının ğretim programlarına yönelik görüşlerinin belirlendiği çalışmaların yer aldığı görülmektedir (İnce Aka, Yılmaz ve Karakaya, 2019; Karakaya, Adıgüzel, imen ve Yılmaz, 2020; Karaman ve Karaman, 2016; zcan, Oran ve Arık, 2018; şener ve diğerleri, 2023). Ayrıca yıllar içerisinde değişim gösteren ğretim programlarının farklı kriterler (kazanım, ders saati, konu sıralaması vb.) açısından incelendiği çalışmalar da (Aydın, Temel ve Kangalgil, 2022; Karakuş, Mutlu ve Coşkun, 2018; Karatay, Timur ve Timur, 2013; Koç, 2021; Tekerek, Karakaya ve Tekerek, 2018; Turan, 2019) alanyazında bulunmaktadır.

Öğretim programları hazırlandıktan sonra işlevselliği ve uygulanabilirliği için öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir (Van Driel, Beijgaard ve Verloop, 2001). Ancak yapılan araştırmalar ğretim programlarının içeriği, hedefleri ve sarmal yapısı gibi birçok özelliğin öğretmenler tarafından yeterli düzeyde anlaşılamadığını ortaya koymuştur (Karacaoğlu ve Acar, 2014; Karakaya ve diğerleri, 2020). Bu durum ğretim programlarının hazırlanma misyonu ve hedeflenen başarıya ulaşma noktasında sorunların çıkmasına neden olmaktadır. Çünkü ilgili disipline yönelik hazırlanan ğretim programından istenilen verimin alınabilmesi ve başarıya ulaşılabilmesi için öğretmenlerin programa yönelik farkındalıklarının yüksek olması gerekmektedir (Ural Keleş, 2018). Lisans eğitiminden mezun durumuna gelen ğretmen adaylarının “pedagojik ve alan bilgisi olarak istenilen düzeyde olmadıklarını” ifade etmeleri mesleki açıdan sorunlar yaşayacaklarının bir göstergesidir (Arastaman, 2013). Bu sorunların başında da ğretim programlarının uygulanması gelmektedir. Öğretmenlerin ğretim programına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi ve yükseltilmesine yönelik çalışmaların yapılması yaşanacak sorunların ortadan kaldırılması için oldukça önemlidir (Brown, Lee ve Collins, 2015). Nitekim araştırma sonucunda elde edilecek bulguların fen

bilimleri retmenlerinin üretim programına yönelik farkındalıklarını etkileyen değişkenlerin belirlenmesi ve farkındalıklarını artırmayı hedefleyen gelecek çalışmaların planlanması noktasında önemli bir vizyon koyacağı öngörülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, fen bilimleri retmenlerinin üretim programına yönelik farkındalıklarının demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın soruları aşağıda sunulmuştur:

- 1) Fen bilimleri retmenlerinin üretim programı farkındalıkları cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 2) Fen bilimleri retmenlerinin üretim programı farkındalıkları eğitim seviyesi değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 3) Fen bilimleri retmenlerinin üretim programı farkındalıkları çalışılan kurum değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 4) Fen bilimleri retmenlerinin üretim programı farkındalıkları mesleki deneyim süresi değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, seçilmiş örneklem üzerinden yapılan uygulamalar sonucunda evren hakkında genel bir yargıya varmayı sağlayan yöntemdir (Karasar, 2014). Ayrıca, tarama modeli ilgili durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi sağlamaktadır.

Örneklem

Araştırma 2023-2024 eğitim-üretim yılı gz döneminde Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesinde görev yapmakta olan fen bilimleri retmenleriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın rnekleminde yer alan fen bilimleri retmenlerinin belirlenmesinde uygun örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem; zaman, maddiyat ve katılımcılara ulaşılmasında kolaylık sağlaması açısından kullanılmaktadır (Balcı, 2021). Bu kapsamda araştırmaya 97 fen bilimleri retmeni katılım sağlamıştır. Araştırmanın rnekleminde yer alan katılımcılara yönelik demografik bilgiler Tablo 2' de belirtilmiştir.

Tablo 2

Örnekleme Yer Alan Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Demografik bilgi	Alt boyutlar	N	%
Cinsiyet	Kadın	69	71.1
	Erkek	28	28.9
Eğitim seviyesi	Lisans	70	72.2
	Lisansüstü	27	27.8
Çalışılan kurum	Kamu	72	74.2
	Özel	25	25.8
Mesleki kıdem süresi	0-5 yıl	21	21.6
	6-10 yıl	28	28.9
	11 yıl ve üzeri	48	49.5

Araştırmanın Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulama süreci öncesinde ölçeğin kullanımına yönelik gerekli izinler ilgili yazarlardan alınmıştır. Daha sonra etik komisyon izinleri alınarak araştırmanın uygulama süreci gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulama süreci Şekil 2’de özetlenmiştir.

Şekil 2

Araştırmanın Uygulama Süreci

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler, Pektaş ve Pesen (2021a) tarafından geliştirilen “Öğretim Programı Farkındalık Ölçeği (ÖPFÖ)” kullanılarak toplanmıştır. Beşli Likert tipinde

hazırlanmış olan ÖPFÖ üç alt faktörden oluşmaktadır. Ölçekte bulunan sorular “1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum” ifadeleri dikkate alınarak puanlandırılmıştır. Ölçek ve alt faktörlerine ilişkin Cronbach’ın Alfa sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Cronbach’ın Alfa Güvenirlik Katsayısı Değerleri

Ölçek boyutları	Cronbach’ın Alfa	
	Pektas ve Pesen (2021)	Karakaya ve diğerleri
Psikomotor Farkındalık	.85	.89
Bilişsel Farkındalık	.81	.85
Duyuşsal Farkındalık	.79	.85
ÖPFÖ	-	.92

Tablo 3’deki bulgulara göre, 25 maddeden oluşan ÖPFÖ alt faktörlerden ve tamamından elde edilen Cronbach Alfa güvenilirlik değerleri görülmektedir. Buna göre ölçeğin geliştirilme aşamasındaki değerler ile araştırmacıların elde ettikleri değerler benzerlik göstermektedir. Güngören, Bektaş, Öztürk ve Horzum (2014), alt faktörlü ölçeklerde faktörlere ilişkin Cronbach Alfa değerinin .60 ve ölçek genelinde .80’den büyük olması durumunda elde edilen bulguların güvenilir olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre, araştırma kapsamında elde edilen sonuçların güvenilir olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için ölçek ve alt faktörlerinde çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. ÖPFÖ ve alt faktörlerine yönelik çarpıklık (skewness) değerleri (ÖPFÖ= -.53; Psikomotor Farkındalık= -1.26; Bilişsel Farkındalık= -.24; Duyuşsal Farkındalık = -.30) hesaplanmıştır. ÖPFÖ ve alt faktörlerine yönelik basıklık (kurtosis) değerleri (ÖPFÖ= 2.04; Psikomotor Farkındalık= 4.11; Bilişsel Farkındalık= .40; Duyuşsal Farkındalık = 2.31) hesaplanmıştır. Alanyazın incelendiğinde, verilerin normal dağılım gösterdiğini ifade edebilmek için çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.50 arasında olması gerektiği vurgulanmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Buna göre, ÖPFÖ ve alt faktörlerinden elde edilen verilerin normal dağılım göstermediği ifade edilebilir. Bu nedenle araştırmada verilerin analizinde parametrik olmayan testler (Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis Testi) kullanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

Etik Kurul İzin Belgesi

Bu araştırma Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 18.10.2023 tarihinde 07/43 sayılı kararı ile etik yönden uygun bulunmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın hedefleri kapsamında oluşturulan sorulardan elde edilen bulgular sırasıyla verilmiştir. Araştırmada, "Fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programı farkındalıkları cinsiyete değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bulgular Tablo 4'te belirtilmiştir.

Tablo 4

Cinsiyete Göre Yapılan Mann-Whitney U Testi Analiz Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	n	Sıra ort.	U	p
Psikomotor Farkındalık	Kadın	69	50.98	829.5	.276
	Erkek	28	44.13		
Bilişsel Farkındalık	Kadın	69	50.51	862.0	.404
	Erkek	28	45.29		
Duyuşsal Farkındalık	Kadın	69	45.86	749.0	.078
	Erkek	28	56.75		
ÖPFÖ	Kadın	69	50.03	895.0	.571
	Erkek	28	46.46		

Fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programı farkındalık ölçeğinden aldıkları puanlarda (U=895.0; $p>.05$) ve ölçeğin psikomotor (U=829.5; $p>.05$), bilişsel (U=862.0; $p>.05$) ve duyuşsal farkındalık (U=749.0; $p>.05$) alt faktörlerinde cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada, "Fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programı farkındalıkları eğitim seviyesi değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bulgular Tablo 5'te belirtilmiştir.

Tablo 5*Eğitim Seviyesi Göre Yapılan Mann-Whitney U Testi Analiz Sonuçları*

Faktörler	Eğitim	n	Sıra ort.	U	p
Psikomotor Farkındalık	Lisans	70	49.66	899.0	.710
	Lisansüstü	27	47.30		
Bilişsel Farkındalık	Lisans	70	48.57	915.0	.808
	Lisansüstü	27	50.11		
Duyuşsal Farkındalık	Lisans	70	47.99	874.5	.562
	Lisansüstü	27	51.61		
ÖPFÖ	Lisans	70	49.79	890.0	.658
	Lisansüstü	27	46.96		

Fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programı farkındalık ölçeğinden aldıkları puanlarda (U=890.0; $p>.05$) ve ölçeğin psikomotor (U=899.0; $p>.05$), bilişsel (U=915.0; $p>.05$) ve duyuşsal farkındalık (U=874.0; $p>.05$) alt faktörlerinde eğitim seviyesi değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada, "Fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programı farkındalıkları çalışılan kurum değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bulgular Tablo 6' da belirtilmiştir.

Tablo 6*Çalışılan Kuruma Göre Yapılan Mann-Whitney U Testi Analiz Sonuçları*

Faktörler	Kurum	n	Sıra ort.	U	p
Psikomotor Farkındalık	Kamu	72	45.82	671.0	.058
	Özel	25	58.16		
Bilişsel Farkındalık	Kamu	72	46.74	737.0	.175
	Özel	25	55.52		
Duyuşsal Farkındalık	Kamu	72	47.37	782.5	.322
	Özel	25	53.70		
ÖPFÖ	Kamu	72	46.26	703.0	.104
	Özel	25	56.88		

Fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programı farkındalık ölçeğinden aldıkları puanlarda (U=703.0; $p>.05$) ve ölçeğin psikomotor (U=671.0; $p>.05$), bilişsel (U=737.0; $p>.05$) ve duyuşsal farkındalık (U=782.5; $p>.05$) alt faktörlerinde çalışılan kurum değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada, "Fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programı farkındalıkları mesleki deneyim süresi değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermekte midir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bulgular Tablo 7' de belirtilmiştir.

Tablo 7*Mesleki Deneyim Süresine Göre Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları*

Faktörler	Kıdem	n	Sıra Ort.	Sd	X ²	p
Psikomotor Farkındalık	0-5 yıl	21	42.31	2	1.96	.376
	6-10 yıl	28	48.07			
	11 yıl ve üzeri	48	52.47			
Bilişsel Farkındalık	0-5 yıl	21	36.38	2	6.31	.043*
	6-10 yıl	28	48.64			
	11 yıl ve üzeri	48	54.73			
Duyuşsal Farkındalık	0-5 yıl	21	47.29	2	5.52	.063
	6-10 yıl	28	39.84			
	11 yıl ve üzeri	48	55.09			
ÖPFÖ	0-5 yıl	21	39.98	2	3.69	.158
	6-10 yıl	28	47.43			
	11 yıl ve üzeri	48	53.86			

Fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programı farkındalık ölçeğinden aldıkları puanlarda ($X^2=3.69$; $p>.05$) ve ölçeğin psikomotor ($X^2=1.96$; $p>.05$) ve duyuşsal farkındalık ($X^2=5.52$; $p>.05$) alt faktörlerinde mesleki deneyim süresi değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak bilişsel farkındalık ($X^2=6.31$; $p<.05$) alt faktöründe mesleki deneyim süresi değişkeni açısından istatistiki anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada, fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarının demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında, fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programı farkındalıklarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca ölçeği oluşturan psikomotor, bilişsel ve duyuşsal alt faktörlerinden aldıkları puanların da cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, cinsiyet değişkeninin fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarında anlamlı bir etki oluşturmadığı söylenebilir. Bu durumun oluşmasında kadın ve erkek öğretmenlerin öğretim programı yönelik yeterliklerinin (Şimşek, 2017) ve program okuryazarlık düzeylerinin (Arslan, 2019) benzer olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim alanyazın incelendiğinde, araştırmanın bulgularıyla örtüşen çalışmaların olduğu belirlenmiştir. Örneğin Pektaş ve Pesen (2021b) tarafından yapılan araştırmada, farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin öğretim programı farkındalıkları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Şimşek (2017), öğretmenlerin öğretim programı yeterliliklerinin cinsiyete göre değişmediğini ifade

etmiştir. Ayrıca Karakaya ve diğerleri (2019) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine hazır olma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Araştırmada, fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarının eğitim seviyesine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca ölçeği oluşturan psikomotor, bilişsel ve duyuşsal alt faktörlerinden aldıkları puanların da eğitim seviyesine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, eğitim seviyesinin fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarında anlamlı bir etki oluşturmadığı söylenebilir. Bu durumun oluşmasında fen bilimleri öğretmenlerin lisansüstü eğitim içeriklerinde öğretim programlarına yönelik uygulamaların olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yapılan araştırmalar, eğitim düzeylerinde verimliliğin ve öğretmen memnuniyetinin artırılması için eğitim içeriklerinin doğru planlanması gerektiğini göstermiştir (Özer, Suna ve Sunar, 2021; Uçar, 2017). Ayrıca alanyazın incelendiğinde, öğretmenlerin eğitim düzeylerinin öğretim programlarına yönelik farkındalıklarında farklılığa neden olmadığı sonucuna ulaşan çalışmaların olduğu belirlenmiştir (Arslan, 2019; Pektaş ve Pesen, 2021b).

Araştırmada, fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarının çalışılan kuruma göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca ölçeği oluşturan psikomotor, bilişsel ve duyuşsal alt faktörlerinden aldıkları puanların da çalışılan kuruma göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre, çalışılan kurum değişkeninin fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarında anlamlı bir etki oluşturmadığı söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde, araştırmanın sonuçlarıyla farklılık gösteren çalışmaların olduğu belirlenmiştir. Pektaş ve Pesen (2021b) tarafından yapılan çalışmada, özel okullarda görev yapan öğretmenlerin öğretim programı farkındalıklarının devlet okullarındaki öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yapılan araştırmalar ilköğretim ve ortaokul düzeyinde görev yapan öğretmenlerin öğretim programlarına yönelik farkındalıklarının ortaöğretim öğretmenlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Erman, 2016).

Araştırmada, fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarının mesleki deneyim süresine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca ölçeği oluşturan psikomotor ve duyuşsal alt faktörlerinden

aldıkları puanların da mesleki deneyim süresine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ancak bilişsel farkındalık boyutundan aldıkları puanların mesleki deneyim süresine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ortalama puanlar incelendiğinde, mesleki deneyim olarak 11 yıl ve üzeri olan fen bilimleri öğretmenlerinin bilişsel farkındalıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre, mesleki deneyim süresinin fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarının bilişsel faktörünü anlamlı olarak etkilediği söylenebilir. Deneyim süresinin artmasının öğretmenlerin farkındalıklarını pozitif yönde etkilediği düşünülmektedir. Mesleki deneyime bağlı olarak öğretmenlerin çoğunlukla hizmetiçi eğitim, seminer gibi mesleki gelişim etkinliklerine katılım sağladıkları bilinmektedir (Özer ve diğerleri, 2021). Yapılan araştırmalar; hizmetiçi eğitim, seminer vb. eğitim süreçlerinin öğretmenler tarafından memnuniyetle karşılandığı (Özer ve diğerleri, 2021) ve mesleki bilgi ve pedagojik yeterliklerinin artmasına olanak tanıdığı göstermiştir (Balta, Arslan ve Duru, 2015). Pektaş ve Pesen (2021b), öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin artmasının öğretim programlarına yönelik bilişsel farkındalıklarının yükselmesine olumlu katkı yaptığını ifade etmiştir. Ayrıca alanyazında mesleki kıdem öğretmenlerin pedagojik yeterlikleri ve bilgi düzeylerini etkileyen bir faktör olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Baş ve Beyhan, 2016; Kılıç, 2020; Yaman, 2011). Bu sonuçlar araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

ÖNERİLER

Sonuç olarak, fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programı farkındalıklarının artırılmasına yönelik uygulamaların (hizmetiçi eğitim, seminer vb.) hayata geçirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Çalışmada fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarında lisans ve lisansüstü eğitim almalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Bu noktadan hareketle alanlarında lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin öğretim sürecine ilişkin programa dair çalışmalar yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim programına yönelik farkındalıklarına bu çalışmada dikkate alınanlardan daha farklı değişkenlerin etkisinin incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (2012). *Türk eğitim tarihi*. Kùltür Koleji Yayınları.
- Arastaman, G. (2013). Eğitim ve fen edebiyat fakùltesi öğrencilerinin öz-yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *Ahi Eoran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakùltesi Dergisi*, 14(2), 205- 217.
- Arslan, O. (2019). *İlk ve ortaokul yöneticilerinin program okur-yazarlığına ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere göre analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Aydın, E., Temel, A. ve Kangalgil, M. (2022). Geçmişten günümüze ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının incelenmesi. *Journal of Global Sport and Education Research*, 5(1), 99-117.
- Balçı, A. (2021). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler* (15. Baskı). Pegem Akademi.
- Balta, N., Arslan, M. ve Duru, H. (2015). The effect of in-service training courses on teacher achievement: A meta-analysis study. *Journal of Education and Training Studies*, 3(5), 254-263.
- Baş, G. ve Beyhan, Ö. (2016). Öğretmenlerin eğitimde ölçme ve değerlendirmeye yönelik öz yeterlik algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 7(1), 18-32. <https://doi.org/10.21031/epod.34199>
- Brown, A. L., Lee, J. ve Collins, D. (2015). Does student teaching matter? Investigating pre-service teachers' sense of efficacy and preparedness. *Teaching Education*, 26(1), 77-93.
- Çağlar, S. (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin işledikleri disiplin suçları ve aldıkları disiplin cezaları*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Erman, M. (2016). *Öğretmenlerin öğretim programlarına ilişkin farkındalıklarının ve programlardan yararlanma durumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Gagne, R. M. (1965). *The conditions of learning and theory of instruction* (1st Ed.). Rinehart & Winston.
- Güngören, Ö. C., Bektaş, M., Öztürk, E. ve Horzum, M. B. (2014). Tablet bilgisayar kabul ölçeği-Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 69-79.

- İnce Aka, E., Yılmaz, M. ve Karakaya, F. (2019). 2018 Fen bilgisi öğretmenliği lisans programındaki biyoloji derslerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İhlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 133-143.
- Karacaoğlu, Y. ve Acar, Y. (2014). Yenilenen programların uygulanmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 45-58.
- Karakaya, F., Adıgüzel, M., Çimen, O. ve Yılmaz, M. (2020). 2018 Biyoloji öğretmenliği lisans programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(1), 122-135. <http://dx.doi.org/10.37217/tebd.660417>
- Karakaya, F., Uzel, N., Gül, A. ve Yılmaz, M. (2019). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe hazır olma düzeyleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 373-396. <https://doi.org/10.17152/gefad.447385>
- Karakuş, E., Mutlu, E. ve Coşkun, Y. D. (2018). Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından öğretim programlarının incelenmesi. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (17), 31-54.
- Karaman, P. ve Karaman, A. (2016). Fen bilimleri öğretmenlerinin yenilenen fen bilimleri öğretim programına yönelik görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 243-269. <http://dx.doi.org/10.17556/jef.65883>
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Seçkin Yayıncılık.
- Karatay, R., Timur, S. ve Timur, B. (2013). 2005 ve 2013 yılı fen dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(15), 233-264.
- Kılıç, M. Y. (2020). Lise öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmeye yönelik öz-yeterliliklerinin incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 307-328. <https://doi.org/10.35675/befdergi.10.35675/befdergi.683160>
- Koç, E. S. (2021). İlkokul öğretim programlarının COVID-19 sonrası yaygınlaşan uzaktan eğitime uygunluğunun incelenmesi. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 7(1), 24-36.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). 2023 Eğitim vizyonu. http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*, Ankara: MEB Yayınevi. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRET

MENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf

- Özcan, H., Oran, Ş. ve Arık, S. (2018). Fen bilimleri dersi 2013 ve 2017 öğretim programlarının öğretmen görüşlerine göre karşılaştırmalı incelenmesi. *Başkent University Journal of Education*, 5(2), 156-166.
- Özer, M., Suna, E. ve Sunar, L. (2021). Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimde hizmet içi öğretmen eğitimine yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 54(54), 233-254. <https://doi.org/10.15285/maruaebd.882444>
- Pektaş, Ö. ve Pesen, A. (2021a). Öğretim programı farkındalık ölçeğinin (ÖPFÖ) geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Dil, Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar Dergisi (CALESS)*, 3(1), 115-132.
- Pektaş, Ö. ve Pesen, A. (2021b). Öğretmenlerin öğretim programlarına ilişkin farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 216-232. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1657347>
- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya* (27. baskı). Anı Yayıncılık.
- Şener, M., Odabaş, M., Işık, M., Güzel-Akpuolat, A., Kuzeyhan, H., Yiğit, M. ve Uğurlu, T. (2023). Ortaokul 8. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının öğretmen görüşleri bağlamında incelenmesi. *Uluslararası Eğitime Özgün Bakış Dergisi*, 1(1), 13-29. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7542110>
- Şimşek, S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretim programını tanıma yeterlikleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 143-157. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/391723>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Allyn and Bacon.
- Taşpınar, M. (2012). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri*. Elhan Kitap Yayın Dağıtım.
- Tekerek, B., Karakaya, F. ve Tekerek, M. (2018). *An investigation on undergraduate programs of teacher training regarding 21st century skills: Example of elementary mathematics and science*. Education Conference 2018 (EDUCCON2018) 27-28 Eylül 2018, Özet kitabı (ss.71-75), Ankara: TURJE.

- Turan, S. (2019). 2018 sosyal bilgiler üretim programının disiplinlerarası yapısının incelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 2(2), 166-190.
- Uçar, R. (2017). Milli Eğitim Bakanlığı hizmet içi eğitim uygulamalarının müfettiŐ, yönetici ve retmen görüşlerine göre incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 14(4), 4725-4741.
- Ural KeleŐ, P. (2018). 2017 Fen bilimleri dersi üretim programı hakkında beŐinci sınıf fen bilimleri retmenlerinin görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 121-142.
- Van Driel, J., Beijaard, D. ve Verloop, N. (2001). Professional development and reform in science education: The role of teachers' practical knowledge. *Journal of Research in Science Teaching*, 38(2), 137-158.
- Yaman, S. (2011). retmenlerin fen ve teknoloji dersinde lme ve değerlendirme uygulamalarına yönelik algıları. *İlkretim Online*, 10(1), 244-256.
- Yeşilyurt, E. (2021). ğrenme stratejileri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(Eğitim Bilimleri zel Sayısı), 5116-5139.